

EURÓPAI BIZOTTSÁG
EGÉSZSÉG- ÉS FOGYASZTÓÜGYI FŐIGAZGATÓSÁG

F. Igazgatóság – Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatal

DG(SANCO) 2012-6303 – MR VÉGLEGES

VÉGLEGES JELENTÉS

A

MAGYARORSZÁGON

2012. NOVEMBER 27. ÉS DECEMBER 5. KÖZÖTT

A GÉNTECHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT SZERVEZETEKRE, TÖBBEK KÖZÖTT AZOK KÖRNYEZETBE TÖRTÉNŐ SZÁNDÉKOS KIBOCSÁTÁSÁRA VONATKOZÓ HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEK ÉRTÉKELÉSE CÉLJÁBÓL LEFOLYTATOTT ELLENŐRZÉSRŐL

Az illetékes hatóság által szolgáltatott információk alapján a tervezet ténybeli hibái javításra kerültek; a magyarázatok lábjegyzetként szerepelnek.

Csak az angol nyelvű szöveg hiteles

Összefoglalás

Ez a jelentés az Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatal által Magyarországon, 2012. november 27. és december 5. között a géntechnológiával módosított szervezetekre (GMO-k), többek között azok környezetbe történő szándékos kibocsátására vonatkozó hatósági ellenőrzések értékelése céljából lefolytatott ellenőrzés eredményét ismerteti.

Az ellenőrzés célja az volt, hogy a 882/2004/EK, a 178/2002/EK, az 1829/2003/EK és az 1830/2003/EK rendeletek, valamint a 2001/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján értékelje a géntechnológiával módosított szervezeteket tartalmazó vagy azokból álló, illetve azokból előállított élelmiszerekre, takarmányokra és vetőmagokra, többek között azok környezetbe történő szándékos kibocsátására vonatkozó ellenőrzési rendszereket.

A jelentés azt állapította meg, hogy az élelmiszerekben, takarmányokban és szaporítóanyagokban található, géntechnológiával módosított szervezetekkel kapcsolatban, továbbá azok környezetbe történő szándékos kibocsátása tekintetében általában véve átfogó hatósági ellenőrzési rendszer működik. Az ellenőrzések lefolytatása, a géntechnológiával módosított szervezetek élelmiszerekben és takarmányokban való véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen jelenlétének küszöbértéke és a hatósági laboratóriumok teljesítménye tekintetében kisebb hiányosságokat állapítottak meg.

A jelentés az illetékes hatóságok számára a feltárt hiányosságok korrigálása és az ellenőrzési intézkedések végrehajtásának elősegítése érdekében számos ajánlást fogalmaz meg.

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETÉS	1
2	CÉLOK ÉS HATÁLY	1
3	JOGALAP	1
4	ELŐZMÉNYEK	2
4.1	ELLENŐRZÉS-SOROZAT	2
4.2	ORSZÁGPROFIL	2
4.3	ENGEDÉLYEZETT GM-TERMÉKEK	2
4.4	TERMELÉSI ÉS KERESKEDELMI ADATOK.....	2
5	MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK	3
5.1	VONATKOZÓ NEMZETI JOGSZABÁLYOK	3
5.2	A HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEK MEGSZERVEZÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA	5
5.2.1	<i>AZ ILLETÉKES HATÓSÁGOK KIJELELÉSE .....</i>	<i>5</i>
5.2.2	<i>AZ ELLENŐRZÉSEK ELVÉGZÉSÉHEZ RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ERŐFORRÁSOK .....</i>	<i>7</i>
5.2.3	<i>A GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT SZERVEZETEK KÖRNYEZETBE TÖRTÉNŐ SZÁNDÉKOS KIBOCSÁTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE .....</i>	<i>7</i>
5.2.4	<i>AZ ÉLELMISZEREKBE ÉS TAKARMÁNYOKBAN TALÁLHATÓ GMO-K ELLENŐRZÉSE .....</i>	<i>10</i>
5.2.5	<i>A KÜLÖNLEGES BEHOZATALI KÖVETELMÉNYEK ELLENŐRZÉSE.....</i>	<i>12</i>
5.2.6	<i>A VETŐMAGOKBAN ÉS SZAPORÍTÓANYAGOKBAN ELŐFORDULÓ GMO-K ELLENŐRZÉSE.....</i>	<i>13</i>
5.2.7	<i>A HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEK RANGSOROLÁSA .....</i>	<i>16</i>
5.2.8	<i>MINTAVÉTEL .....</i>	<i>17</i>
5.2.9	<i>LABORATÓRIUMI TELJESÍTMÉNY .....</i>	<i>18</i>
5.2.10	<i>AZ ELLENŐRZÉSI TEVÉKENYSÉGEK ELVÉGZÉSÉNEK ÉS JELENTÉSÉNEK ELJÁRÁSAI.....</i>	<i>20</i>
5.2.11	<i>AZ ILLETÉKES HATÓSÁGOK KÖZÖTTI ÉS AZ AZOKON BELÜLI EGYÜTTMŰKÖDÉS.....</i>	<i>20</i>
5.2.12	<i>VÉGREHAJTÁSI INTÉZKEDÉSEK.....</i>	<i>21</i>
5.2.13	<i>FELÜLVIZSGÁLATI ELJÁRÁSOK ÉS ELLENŐRZÉS.....</i>	<i>22</i>
5.3	ÉLELMISZER- ÉS TAKARMÁNYBIZTONSÁGI RIASZTÁSI RENDSZER.....	22
6	ÁLTALÁNOS KÖVETKEZTETÉSEK.....	22
7	ZÁRÓ ÉRTEKEZLET.....	23
8	AJÁNLÁSOK.....	23

A JELENTÉSBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK ÉS FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

Rövidítés	Magyarázat
EN	Európai szabvány
ENGL	GMO-Laboratóriumok Európai Hálózata
EURL-GMFF	Géntechnológiával módosított élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló európai uniós referencialaboratórium
ÉÁH	Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatal
GeMMA	Géntechnológiával módosított anyagok elemzési rendszere
GM	Géntechnológiával módosított
GMO(-k)	Géntechnológiával módosított szervezet(ek)
ISO	Nemzetközi Szabványügyi Szervezet
ISTA	Nemzetközi Vetőmagvizsgáló Szövetség
MON810	a 98/294/EK bizottsági határozat alapján forgalomba hozható genetikailag módosított kukorica
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
PCR	Polimeráz láncreakció
RASFF	Élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszer (http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm)
SNIF	Bejelentés-összefoglalók formanyomtatványa

1. BEVEZETÉS

Az ellenőrzésre az Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatal (ÉÁH) tervezett ellenőrzési programjának keretében 2012. november 27. és december 5. között Magyarországon került sor.

Az ÉÁH ellenőrzési csoportja az ÉÁH három ellenőréből és az Európai Unió egyik tagállamának szakértőjéből állt. Az illetékes hatóság képviselői az ellenőrzés időtartama alatt elkísérték az ÉÁH-csoportot.

Az illetékes hatóságokkal közösen 2012. november 27-én Budapesten nyitóértekezletet tartottak, amely során megerősítették az ellenőrzés célkitűzéseit, hatókörét és menetrendjét, továbbá az illetékes hatóságok rendelkezésre bocsátották a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k) ellenőrzési rendszerének leírását.

2. CÉLOK ÉS HATÓKÖR

Az ellenőrzés célja az volt, hogy a 882/2004/EK, a 178/2002/EK, az 1829/2003/EK és az 1830/2003/EK rendeletek, valamint a 2001/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján értékelje a géntechnológiával módosított szervezeteket tartalmazó vagy azokból álló, illetve azokból előállított élelmiszerekre, takarmányokra és vetőmagokra, többek között azok környezetbe történő szándékos kibocsátására vonatkozó ellenőrzési rendszereket.

Az ellenőrzés hatóköre kiterjedt többek között a GMO-k hatósági ellenőrzéséért felelős illetékes hatóságok kijelölésére, az ellenőrzések megszervezésére és azok lefolytatására, a mintavételre és a laboratóriumok teljesítményére.

E célkitűzés megvalósítása érdekében az alábbi helyszíneket látogatták meg:

1. táblázat: Ellenőrző látogatások és értekezletek

Látogatások/értekezletek		Megjegyzések
Illetékes hatóságok		
Központi	2	Vidékfejlesztési Minisztérium Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH)
Regionális Helyi	2 1	Csongrád Megyei Kormányhivatal és Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Pest megye
Laboratóriumok		
Hatósági	2	NÉBIH Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium NÉBIH Nemzeti Referencia Laboratórium, Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság
Ellenőrző látogatások		
GMO-kísérlet	2	Központi Környezet- és Élelmiszer-tudományi Kutatóintézet (értekezlet)
Takarmányfeldolgozó	1	Győr-Moson-Sopron megye
Vetőmagüzem	1	Pest megye

3. JOGALAP

Az ellenőrzést az európai uniós jogszabályok általános rendelkezései és különösen a 882/2004/EK rendelet 45. cikke alapján hajtották végre.

Az e jelentésben hivatkozott uniós jogi aktusok adott esetben az utolsó módosított változatot jelentik. A jelentésben hivatkozott jogi aktusok teljes listája az 1. mellékletben található.

4. ELŐZMÉNYEK

4.1. ELLENŐRZÉS-SOROZAT

Az ÉÁH a géntechnológiával módosított szervezetek hatósági ellenőrzésének értékelése céljából második alkalommal végez ellenőrzést Magyarországon. A géntechnológiával módosított szervezetekből álló vagy azokból előállított élelmiszerekre, takarmányokra és vetőmagokra vonatkozó hatósági ellenőrzési rendszerek értékelése céljából lefolytatott előző ellenőrzésre 2006. május 22–26. között került sor (Hiv. sz.: DG(SANCO)8109/2006). Az ÉÁH ellenőrzéseiről készült jelentések az alábbi weboldalon érhetők el: http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm.

A jelenlegi ellenőrzés a tagállamokban folyó új ellenőrzés-sorozat tizedik eleme, amelynek keretében – az élelmiszerekben, takarmányokban és szaporítóanyagokban található GMO-k hatósági ellenőrzése mellett – többek között a GMO-k kísérlet és termesztés céljából történő szándékos kibocsátására irányuló hatósági ellenőrzéseket is megvizsgálták.

A jelentésben található adatok – eltérő utalás hiányában – az illetékes hatóságoktól származnak.

4.2. ORSZÁGPROFIL

Az ÉÁH az EU valamennyi tagállamáról országprofilot tesz közzé, amely ismerteti a tagállam élelmiszer- és takarmánybiztonsági, az állat-egészségügyi, az állatjóléti és növény-egészségügyi ellenőrzési rendszereit, valamint áttekintést ad a korábbi ÉÁH-ellenőrzésekről készült jelentésekben szereplő ajánlások jelenlegi állásáról. Az országprofilok az alábbi oldalon érhetők el: http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles_en.cfm

4.3. ENGEDÉLYEZETT GM-TERMÉKEK

A takarmányokban és élelmiszerekben történő felhasználás, valamint az EU-ban történő termesztés céljából engedélyezett GMO-termékekre vonatkozó részletek az Egészség- és Fogyasztóügyi Főigazgatóság weboldalának a biotechnológiáról szóló aloldalán olvashatók: http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm

4.4. TERMELÉSI ÉS KERESKEDELMI ADATOK

Magyarországon nem termesztnek géntechnológiával módosított szervezeteket.

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH - lásd az alábbi 5.2.1. pontot) állítása szerint nem áll rendelkezésre információ a géntechnológiával módosított élelmiszeripari termékek Magyarországra történő behozataláról, mivel az ilyen információk gyűjtése nem kötelező. A hatósági ellenőrzések tapasztalatai alapján azonban elmondható, hogy géntechnológiával módosított élelmiszeripari termékeket nem hoznak be Magyarországra.

Kínából származó rizsterméket sem importálnak Magyarországra.

Magyarországon a géntechnológiával módosított takarmányok használata engedélyezett, és ezeket a termékeket – főleg a szójababot, valamint a szójalisztet és szójadarát – Szerbiából a röszei, Ukrajnából pedig az eperjeskei határátkelőhelyen keresztül importálják.

A GMO- és nem GMO-termékek megkülönböztetését az áru behozatalakor rögzített adatok nem teszik lehetővé. 2010-ben 410 tonna szójalisztet és szójadarát importáltak Szerbiából, valamint 10 096 tonna szójababot hoztak be az országba Szerbiából és Ukrajnából. 2011-ben 146 tonna szójalisztet és szójadarát importáltak Szerbiából, valamint 898 tonna szójababot hoztak be az országba Szerbiából és Ukrajnából. Ezenkívül 2 600 tonna olajrepcét és 640 tonna kukoricát hoztak

be Ukrajnából 2011-ben.

5. MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

5.1. VONATKOZÓ NEMZETI JOGSZABÁLYOK

Jogi követelmények

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 291. cikke előírja, hogy a tagállamok nemzeti jogukban elfogadják a kötelező erejű uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges intézkedéseket.

Megállapítások

A GMO-kra vonatkozó nemzeti jogszabályok 1998-tól vannak hatályban.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium 111/2003. (XI. 5.) FVM-GKM-ESzCsM-KvVM együttes rendelete meghatározza a géntechnológiai módosítás és az annak tekintendő eljárások, illetve az ezekkel előállított termékek fogalmát, továbbá a géntechnológiai tevékenység ellenőrzésére jogosult hatóságokat. A rendeletben és a vonatkozó uniós jogszabályokban szereplő fogalommeghatározások megegyeznek.

Magyarország 2012. január 1-jén elfogadott Alaptörvényének XX. cikke megállapítja a GMO-kra vonatkozó magyar stratégia fő célkitűzését:

(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

GMO-kísérletek:

- 1998. évi XXVII. törvény a géntechnológiai tevékenységről.

A törvény hatálya kiterjed a természetes szervezetek géntechnológiával való módosítására, a géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek zárt rendszerben történő felhasználására, a környezetbe történő szándékos kibocsátására, forgalomba hozatalára, behozatalára, kivitelére és szállítására. A törvény 1999 januárjában lépett hatályba és a 2001/18/EK irányelv átültetése céljából 2002-ben, majd a géntechnológiával módosított növények és a hagyományos módon, valamint az ökológiai gazdálkodással termesztett növények egymás melletti termesztésre vonatkozó szabályok elfogadása érdekében 2006-ban módosították.

- 82/2003. (VII. 16.) FVM rendelet a géntechnológiai tevékenységre vonatkozó nyilvántartás és adatszolgáltatás rendjéről, valamint a géntechnológiai tevékenységhez szükséges engedély iránti kérelemhez csatolandó dokumentációról.

A rendelet előírja, hogy a géntechnológiai tevékenységhez szükséges engedély iránti kérelemhez milyen dokumentációt és információkat kell csatolni.

- 128/2003. (XII. 19.) FVM rendelet a Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság szervezetéről és működéséről.

A géntechnológiai tevékenységről szóló törvény a géntechnológiával módosított szervezetek engedélyezésével összefüggő döntéshozatali eljárás támogatása érdekében egy tudományos tanácsadó testületet hoz létre. A rendelet megállapítja a Géntechnológiai Bizottság (korábbi nevén

Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság) működésére vonatkozó szabályokat.

- 148/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet a géntechnológiai bírság megállapításáról.

Ez a rendelet a géntechnológiai tevékenységgel kapcsolatos jogsértések esetére bírságot állapít meg. A bírság első alkalommal 300 ezer forinttól 10 millió forintig, ismételt alkalommal 1 millió forinttól 20 millió forintig terjedhet.

A rendelet legfontosabb elemeit az 5.2.3.1. pont ismerteti.

- 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet a géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárási rendjéről, valamint az eljárás során az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásról.

Ez a rendelet meghatározza a géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárásának rendjét és az Európai Bizottsággal a géntechnológiai kérdésekben való kapcsolattartásra kijelöli a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumot. A rendelet részletes szabályokat állapít meg többek között a géntechnológiával módosított mikroorganizmusok zárt rendszerű felhasználására, a géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátására – többek között a forgalomba hozatalára –, valamint a géntechnológiával módosított élelmiszerek és takarmányok engedélyezési eljárására vonatkozóan.

- 142/2004. (IX. 30.) FVM-GKM együttes rendelet a mezőgazdaság és az ipar területén folytatott géntechnológiai tevékenység egyes szabályairól.

Ez a rendelet megállapítja a géntechnológiai módosítás feltételeit, többek között a kérelmező kötelezettségeit, a GMO-k címkézésére és szállítására vonatkozó szabályokat, valamint tartalmazza a géntechnológiai eredet megállapítására jogosult laboratóriumok jegyzékét. A rendelet 1. számú melléklete a környezeti kockázatértékelés módszereit és alapelveit ismerteti. A rendelet 2. számú melléklete a termékként vagy termékekben forgalomba hozott géntechnológiával módosított szervezetek forgalomba hozatalát követő nyomon követésére vonatkozóan ad iránymutatást.

- 14/2008. (IV. 17.) EüM rendelet a humán-egészségügy, humán gyógyszergyártás területén, és az emberi testtel közvetlenül érintkező vegyi anyagok esetében géntechnológiai tevékenység végzését engedélyező géntechnológiai hatóság, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar területén, illetve egyéb ipari célú felhasználás esetében géntechnológiai tevékenység végzését engedélyező eljárásban közreműködő géntechnológiai szakhatóság kijelöléséről.

A rendelet az emberi egészséggel, a humán gyógyszerkészítményekkel és az emberi testtel közvetlenül érintkező kozmetikumokkal kapcsolatos géntechnológiai tevékenység esetében illetékes hatóságnak a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézetet (GYEMSZI) jelöli ki. A rendelet géntechnológiai szakhatóságnak is kijelöli a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézetet, amely a mezőgazdaságban és az élelmiszeripari ágazatban folytatott géntechnológiai tevékenységgel (többek között az élelmiszergyártásban használt adalékanyagokkal), a GMO-k zárt rendszerű felhasználásával és más ipari géntechnológiai tevékenységgel kapcsolatos engedélyezési eljárás során humán-egészségügyi szempontból szakvéleményt ad.

Géntechnológiával módosított növények termesztése

- 86/2006. (XII. 23.) FVM rendelet a géntechnológiával módosított, a hagyományos, valamint az ökológiai gazdálkodással termesztett növények egymás mellett folytatott termesztéséről

Ez a rendelet a géntechnológiával módosított szervezetek termesztésére vonatkozó szabályokat

állapítja meg. Azoknak a termelőknek, akik géntechnológiával módosított növényt kívánnak termesztetni, vagy az általuk alkalmazott személyeknek részt kell venniük az egymás melletti termesztésre vonatkozó oktatáson. A termesztési engedély iránti kérelemhez csatolni kell a szakképesítésről szóló bizonyítványt. A rendelet 3. számú melléklete felsorolja a növények termesztésére vonatkozó engedélyhez szükséges hozzájárulás- és nyilatkozatmintákat. A hozzájárulást és a nyilatkozatot a földtulajdonosnak, illetve a földterület tényleges használójának kell kitölteni. A rendelet a 2. számú mellékletében szereplő táblázat a puffer zóna minimális mértékét határozza meg, amely kukorica esetében 400 m, továbbá megállapítja azokat a további feltételeket, amelyeknek meg kell felelni. A termelőknek – a géntechnológiával módosított növények termesztésére vonatkozó rendelkezések betartásának nyomon követése érdekében – az 5. számú mellékletben előírtaknak megfelelően nyilvántartást kell vezetniük a földterületen végzett valamennyi tevékenységről.

Következtetések

A jelenlegi ellenőrzés alkalmazási köre szempontjából releváns uniós jogszabályok végrehajtásához szükséges nemzeti jogszabályok érvényben vannak.

5.2. A HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEK MEGSZERVEZÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA

5.2.1. Az illetékes hatóságok kijelölése

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 4. cikkének (1) bekezdése és a 2001/18/EK irányelv 4. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak ki kell jelölniük a hatósági ellenőrzésekért, illetve az ezen irányelv követelményeinek betartásáért felelős illetékes hatóságokat. A 882/2004/EK rendelet 5. cikke meghatározza az ellenőrző szervekre átruházható feladatok körét, a feladatok átruházásának kritériumait, valamint az alapvető kritériumokat, amelyeknek az ellenőrző szervezeteknek meg kell felelniük.

Megállapítások

A géntechnológiával módosított szervezetek hatósági ellenőrzésének elvégzésére vonatkozó jogköröket Magyarországon nem ruházták át.

Géntechnológiával módosított szervezetekkel kapcsolatos feladatokat két főosztály lát el a Vidékfejlesztési Minisztériumon belül:

- az Élelmiszerlánc-felügyeletért Felelős Államtitkárság feladata az élelmiszerlánc egészére vonatkozó szakpolitika meghatározása, az élelmiszer- és takarmánybiztonsági, az állat-egészségügyi, az állatjóléti és növény-egészségügyi jogszabályok megállapítása, valamint a nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó szakpolitika meghatározása azon területek kivételével, amelyekre külön jogszabályok alkalmazandók.
- a GMO-kkal végzett terepkísérletek tekintetében illetékes hatóságok 2010 folyamán változtak, mivel a korábban felelős két minisztériumot – a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumot, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumot összevonták. A géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő kísérleti vagy termesztési célú kibocsátásának engedélyezése a Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárságának a feladata.

Az élelmiszerlánc-csal kapcsolatos hatósági ellenőrzéseket végző valamennyi illetékes hatóság 2011. január 1-je óta a 19 megyei kormányhivatal részeként működik. Helyi szinten az apparátus 95 kerületi hivatalból áll, és a személyzet feladata az első szintű döntéshozatal, a minták begyűjtése,

továbbá a létesítmények és a kiskereskedők ellenőrzése.

Igazgatási szempontból a megyei kormányhivatalok a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium irányítása alá tartoznak, a kormányhivatalok igazgatóságai azonban saját illetékes hatóságaik irányítása alatt működnek.

A 2012. március 15-én hatályba lépett 22/2012. Korm. rendelet létrehozta a Vidékfejlesztési Minisztérium alá tartozó Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalt (NÉBIH), amely a korábbi Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal feladatkörét vette át.

A NÉBIH az élelmiszer-biztonsági és élelmiszer-minőségi követelményeket érintő hatósági ellenőrzések végrehajtásáért felelős központi illetékes hatóság. A hatóság négy igazgatóságból áll, amelyek a GMO-k hatósági ellenőrzésével foglalkoznak.

- A Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság feladata az elsődleges növénytermék-ellenőrök munkájának koordinációja. Az igazgatóság a mintavétellel és ellenőrzéssel kapcsolatban útmutatókat ad ki és az ellenőrök számára képzéseket szervez.
- Az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság általános operatív feladata az élelmiszerekben és takarmányokban található géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozó ellenőrzési tervek összeállítása. Az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság látja el az igazgatási és ellenőrzési feladatokat, valamint összehangolja és felügyeli az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság kormányhivatalai által végrehajtott hatósági ellenőrzéseket.

Az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság Takarmány Létesítmény-felügyeleti Osztályának feladata a központi tervezés, a takarmányipari vállalkozások koordinálása és felügyelete, ideértve a géntechnológiával módosított takarmányokra vonatkozó követelmények betartását.

- A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság feladata a vetőmagok és növényi szaporítóanyagok minősítése, illetve azok hatósági ellenőrzése. Az igazgatóság laboratóriuma, a Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium vizsgálja a vetőmagtétel géntechnológiával módosított anyagokkal való szennyezettségét (lásd az alábbi 5.2.9. pontot).

Az igazgatóságot a terepkísérletek tekintetében illetékes hatóságnak jelölték ki. Hatáskörébe tartozik a hatósági ellenőrzések elvégzése, valamint a géntechnológiai bírságok megállapításával kapcsolatos első szintű döntések meghozatala.

A megyei kormányhivatalok Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóságai a helyi szintű ellenőrzéseket végzik.

- Az Élelmiszerbiztonsági Kockázatértékelési Igazgatóság, azaz a korábbi Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal jelenleg a NÉBIH része. Az igazgatóság feladata többek között a tudományos bizottságok működtetése, illetve az RASFF-rendszer és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal nemzeti kapcsolattartó pontjaként működik. Az igazgatóság közreműködött továbbá az élelmiszerekben előforduló GMO-k mintavételére vonatkozó útmutató kidolgozásában.

Következtetések

A jelenlegi ellenőrzés alkalmazási köréhez tartozó illetékes hatóságokat kijelölték és feladataikat egyértelműen meghatározták.

5.2.2. *Az ellenőrzések elvégzéséhez rendelkezésre álló erőforrások*

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 4. cikke előírja, hogy az illetékes hatóságok elegendő számú megfelelően képzett és tapasztalt alkalmazottal, valamint megfelelő és megfelelően karbantartott létesítményekkel és berendezésekkel rendelkezzenek. A 6. cikk értelmében az illetékes hatóságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a személyzet megfelelő képzésben részesüljön, és szakismereteiket naprakészen tartsák.

Megállapítások

A NÉBIH arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy a géntechnológiával módosított szervezetekkel kapcsolatos hatósági ellenőrzéseket végző személyzetnek az érintett témakörben legalább egyetemi szintű végzettséggel kell rendelkeznie.

Az ellenőrzéseket végző személyzet számára – a takarmányokból történő mintavételt végző ellenőrök kivételével – a GMO-k tekintetében nem biztosítottak külön képzést. A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy az államtitkárság folyamatban lévő átszervezése miatt a jelenlegi személyzet számára nem biztosítottak külön képzést.

A NÉBIH állítása szerint megfelelő számú képzett alkalmazottal rendelkezik. Az ÉÁH-csoport a helyszíni ellenőrzések alkalmával nem állapított meg olyan esetet, amikor a hatósági ellenőrzések elvégzéséhez szükséges létesítmények vagy berendezések ne lettek volna megfelelőek.

Következtetések

Az illetékes hatóság az uniós jogszabályokkal összhangban végzett ellenőrzésekhez megfelelően képzett és tapasztalt állománnyal, valamint megfelelő létesítményekkel rendelkezik.

5.2.3. *A géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásának ellenőrzése*

Jogi követelmények

GMO-k kizárólag a 2001/18/EK irányelv B. vagy C. részének megfelelő módon bocsáthatók ki szándékosan, illetve hozhatók forgalomba.

Az irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy elhárítsanak minden olyan, az emberi egészségre és környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatást, amely a GMO-k szándékos kibocsátásából vagy forgalomba hozatalából eredhet. A 4. cikk (3) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a GMO-k kibocsátásából eredő, az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt esetleges kedvezőtlen hatást esetről esetre alaposan értékeljenek.

A 4. cikk (5) bekezdésének értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az illetékes hatóság az ezen irányelvnek való megfelelés érdekében vizsgálatokat és adott esetben egyéb ellenőrző intézkedéseket szervezzen.

A 31. cikk (3) bekezdése előírja, hogy a tagállamok az irányelv B. és C. része alapján kibocsátott GMO-k helyének nyilvántartására hozzanak létre nyilvántartást.

5.2.3.1 A géntechnológiával módosított szervezetek forgalomba hozatalától eltérő (terepkísérleti) célból történő szándékos kibocsátásának engedélyezése

Jogi követelmények

A 2001/18/EK irányelv 6. cikke meghatározza a GMO-k környezetbe történő, forgalomba hozatalától eltérő célú szándékos kibocsátására vonatkozó egységes engedélyezési eljárást.

Ugyanezen irányelv 8. cikke azt szabályozza, hogy a GMO-k szándékos kibocsátásának módosítását és az ezzel összefüggő új információkat hogyan kell kezelni. A 9. cikk előírja, hogy a tagállamoknak ki kell kérniük a nyilvánosság véleményét, illetve tájékoztatniuk kell a nyilvánosságot.

Megállapítások

A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága részletes információkkal szolgált a GMO-k környezetbe történő, kísérleti célú kibocsátásának magyarországi engedélyezési eljárásáról. Az ÉÁH-csoport megjegyezte, hogy az eljárás megfelel a 2001/18/EK irányelv előírásainak. Az eljárás összefoglalva:

A kibocsátás engedélyezésére vonatkozó kérelmeket a Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárságához kell benyújtani és a kérelemhez mellékelni kell a kísérletben használni kívánt szaporítóanyag mintáját. A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága kikéri a független biotechnológiai bizottságként működő géntechnológiai testület véleményét. A bizottság többek között a Magyar Tudományos Akadémia, az illetékes minisztériumok és civil szervezetek tagjaiból áll. Az emberi egészséget esetleg érintő kibocsátásokra vonatkozó kérelmek esetében a Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet szakhatóságként jár el.

A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy a Magyarország és a környező országok uniós csatlakozását követően létrehozott új ökológiai régió – a pannon bioföldrajzi régió – miatt minden esetben kockázatértékelésre van szükség.

A kibocsátásra vonatkozó engedély megszerzéséhez minimalizálni kell a környezetet és az emberi egészséget érintő kockázatokat. A géntechnológiával módosított kukoricával végzett kísérletek esetében 500 méter nagyságú genetikai védőzóna/elszigetelt terület szükséges. Gondoskodni kell a terület biztonságos elkerítéséről. A vizsgálat végét követően talajba forgatással vagy elégetéssel minden növénymaradványt meg kell semmisíteni. A vizsgálati helyeket a legfontosabb kockázati időszakokban a NÉBIH ellenőrzi (lásd az alábbi 5.2.3.2. pontot).

A bejelentés-összefoglalók formanyomtatványát a Vidékfejlesztési Minisztérium weboldalán teszik közzé. Az engedély tervezetét nyilvános konzultáció céljából a VM hivatalos lapjában teszik közzé.

Az 5 évre szóló engedélyeket egy környezeti hatástanulmány alapján évente felülvizsgálják. A hatástanulmányt az engedély birtokosai minden egyes terepkísérlet esetében évente kötelesek benyújtani. A felülvizsgálatot a Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága és a géntechnológiai testület végzi.

A végleges engedélyeket az alábbi weboldalon teszik közzé: http://biosafety.abc.hu/biosafe_hun.html. A kísérletek helyszínét, többek között a címét a nyilvánosság számára a VM weboldalán teszik közzé.

A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy a GMO-terepkísérletek száma és területe az elmúlt években folyamatosan csökkent.

A 2010-ben kiadott hat engedélyt egy kérelmező számára bocsátották ki, és a kísérletek még az engedély lejártá előtt lezárultak. A kísérletek a géntechnológiával módosított alábbi kukorichibridekkel folytak: 1507; 1507×59122; 1507×NK603; 59122; 59122×NK603; 59122×1507×NK603 összesen 44 886 m² területen, az alábbi GM vonalakkal: 21 600 m², izogén parcellák: 14 400 m², és izogén pollencsapda kukorica - 4 170 m². A kibocsátás Pest megyében történt.

2011-ben három engedélyt adtak ki: két kísérletet az engedélyben szereplő időszak vége előtt befejeztek, egyet pedig az engedély birtokosa felfüggesztett.

A két lezárt kísérletet MON 810 és E4497.59.22 (DAS-59122) GM-kukoricával végezték, a bejelentő a Magyar Tudományos Akadémia Növényvédelmi Intézete Nagykovácsiban. A kísérlettel érintett terület teljes nagysága 153 m² (MON810), illetve 1 015 m² (DAS-59122) volt.

A felfüggesztett kísérletben martonvásári kukoricavonalak *in vivo* visszakeresztezése történt NK603 Round up Ready GM-kukorica felhasználásával. A kísérlettel érintett terület teljes nagysága 4 500 m² volt, 1 500 m²-es puffer zónával.

2012-ben két kísérletet engedélyeztek, amelyben két GM-kukoricafajtát – MON 810 és E4497.59.22 (DAS-59122) – használtak egy helyszínen. Az engedélyezett terület nagysága legfeljebb 5 000 m².

5.2.3.2 A géntechnológiával módosított szervezetek forgalomba hozataltól eltérő (terepkísérleti) célból engedélyezett szándékos kibocsátásának ellenőrzése

Jogi követelmények

A 2001/18/EK irányelv 6. cikkének (8) bekezdése előírja, hogy a bejelentő csak akkor folytathatja a kibocsátást, ha megkapta az illetékes hatóság írásos jóváhagyását, és megfelel minden, a jóváhagyásban előírt feltételnek. A 10. cikk előírja, hogy a bejelentőknek a GMO-kibocsátás befejezése után a kibocsátásokról jelentést kell küldeniük az illetékes hatóság számára.

Ugyanezen irányelv 6. cikkének (9) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a B. résznek megfelelően szándékosan kibocsátott GMO-kból származó bármilyen anyagot csak a C. résszel összhangban hozzanak forgalomba.

Megállapítások

A GMO-terepkísérletek az illetékes Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság felügyelete alá tartoznak.

Az ÉÁH-csoport felkereste azt a két tisztviselőt, akik a 2012-ben engedélyezett két terepkísérletet felügyelték. Bizonyítást nyert, hogy az engedélyben szereplő feltételeknek, különösen a parcellák méretére, elkülönítésére és biztonságára vonatkozó feltételeknek eleget tettek.

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság június 7-én ellenőrzést végzett annak érdekében, hogy meggyőződjön arról, hogy a kísérlet megfelel-e a termesztési tervnek és alkalmaznak-e biztonsági intézkedéseket. November 16-án került sor a második ellenőrzésre annak érdekében, hogy meggyőződjenek a növényi anyag megfelelő megsemmisítéséről.

5.2.3.3 A géntechnológiával módosított szervezetek forgalomba hozatal (termesztés) céljából engedélyezett szándékos kibocsátásának ellenőrzése

Jogi követelmények

A 2001/18/EK irányelv 19. cikkének (4) bekezdése előírja a tagállamoknak, hogy az írásos

hozzájárulásban és határozatban előírt feltételek teljesítése érdekében tegyék meg a szükséges intézkedéseket.

Az 1829/2003/EK rendelet 8. és 20. cikke értelmében a MON 810 létező termék. Az említett rendelet alapján kérték a termékre vonatkozó engedély megújítását. A jelenlegi ellenőrzés idején a Bizottság a megújításról még nem döntött. Ilyen esetekben a rendelet 11. cikkének (4) bekezdése és 23. cikkének (4) bekezdése szerint a termék engedélyének időtartama a döntéshozatalig automatikusan meghosszabbodik.

Ugyanezen rendelet 8. cikkének (5) bekezdése és 20. cikkének (5) bekezdése szerint a 8. cikk (1) és 20. cikk (1) bekezdése értelmében létező termékekre a rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni.

Megállapítások

GMO-k termesztése Magyarországon tilos.

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 2005. január 20-i közleményében visszavonásig megtiltotta a MON 810 kukoricavonalból származó beltenyésztett törzsek és hibridek vetőmagjának Magyarország területén történő előállítását, felhasználását, forgalmazását, illetve Magyarország területére történő behozatalát. A tilalom a hagyományos keresztezésű kukoricafajtákkal történő keresztezés útján előállított utódnövényekre is érvényes.

Nem vonatkozik azonban a MON 810 génkonstrukciót tartalmazó kukorica élelmiszeriparban és takarmányokban történő felhasználására, illetve Magyarország területén történő – átsomagolás és további kezelés nélküli – átszállítására, amennyiben biztosított, hogy a kukorica nem kerülhet ki a környezetbe.

Az illetékes hatóság a 2001/18/EK irányelv 23. cikke és az 1829/2003/EK rendelet 34. cikke alapján 2010-ben két határozatot tett közzé (hiv.sz.: XXI/442/3/2010. és XXI/442/4/2010.), amely megtiltotta a géntechnológiával módosított „Amflora” burgonya termesztését, forgalomba hozatalát és – többek között ipari és takarmányozási célú – felhasználását.

A Vidékfejlesztési Minisztérium tájékoztatása szerint az említett tilalom betartásának ellenőrzése érdekében ellenőrzéseket végeznek, amelyek kiterjednek többek között a vetőmagokra és a szaporítóanyagokra is. Az ellenőrzéseket, valamint a GMO-szennyeződések esetén tett intézkedéseket az alábbi 5.2.4. pont részletesen ismerteti. A kukoricatermények esetében Magyarországon nem állapítottak meg szennyeződést. A vetést követő szennyeződés megállapítása céljából az állományból nem vesznek mintát.

Következtetések

A géntechnológiával módosított szervezetek kísérleti célú szándékos kibocsátásának engedélyezési rendszere működik, és az uniós jogszabályokkal összhangban van.

Minden egyes engedély olyan feltételeket tartalmaz, amelyek azt hivatottak biztosítani, hogy elhárítsanak minden olyan, az emberi egészségre és környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatást, amely a GMO-k szándékos kibocsátásából vagy forgalomba hozatalából eredhet. A feltételeket az uniós jogszabályokban előírtakkal összhangban, megfelelő időközönként felülvizsgálják.

Hatósági ellenőrzéseket végeznek, amelyek révén biztosítják, hogy géntechnológiával módosított növényeket Magyarországon nem termesztenek.

5.2.4. Az élelmiszerekben és takarmányokban található GMO-k ellenőrzése

Jogi követelmények

Az 1829/2003/EK rendelet 4. cikkének (2) bekezdése és 16. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy élelmiszerként vagy takarmányként történő felhasználásra szánt GMO-t vagy géntechnológiával

módosított élelmiszert, illetve takarmányt csak akkor lehet forgalomba hozni, ha az rendelkezik az e rendeletnek megfelelően megadott engedéllyel, és az engedélyezés vonatkozó feltételei teljesülnek. Ugyanezen rendelet 12., 13., 24. és 25. cikkei előírják, hogy az élelmiszerek és takarmányok címkéjén szerepelnie kell, hogy géntechnológiával módosított szervezetet tartalmaznak, amennyiben azok GMO-kat tartalmaznak, azokból állnak vagy azokat GMO-kból állították elő, kivéve, ha az élelmiszer-összetevő vagy az egyes takarmányok legfeljebb 0,9 százalékos arányban tartalmaznak GMO-kat, és ez az előfordulás véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen. A 12. cikk (3) bekezdése és a 24. cikk (3) bekezdése előírja, hogy annak megállapítása érdekében, hogy ezen anyag előfordulása véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen, a vállalkozóknak bizonyítaniuk kell az illetékes hatóságok felé, hogy megfelelő lépéseket tettek az ilyen anyag előfordulásának elkerülésére.

Az 1830/2003/EK rendelet 9. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy végrehajtsák a megfelelő vizsgálati és más ellenőrzési intézkedéseket, beleértve a szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket és vizsgálatokat, hogy biztosítsák e rendeletet betartását. A 4. és 5. cikk meghatározza azokat az információkat, amelyeket írásban át kell adni azon piaci szereplőnek, aki a GMO-terméket, vagy a GMO-kból előállított élelmiszert és takarmányt átveszi, továbbá előírja a címkén, vagy a termék kiszerezéséhez kapcsolódóan feltüntetendő információkat.

Megállapítások

Géntechnológiával módosított élelmiszer és takarmány Magyarországon forgalomba hozható.

Az élelmiszerekben és takarmányokban található GMO-k ellenőrzését regionális szinten a NÉBIH Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatósága által központilag kidolgozott terv alapján az Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal kerületi egységei végzik. Az ellenőrzések során elsősorban a higiéniai szabályokat tartják szem előtt.

A mintavételi tervekben szerepel, hogy a vizsgált termék egyes típusaiból havonta hány mintát kell venni. Az ÉÁH-csoport által felkeresett Csongrád megyében öt mintavételt irányoztak elő: egy kukoricából, két amerikai rizsből és két kínai rizsből vett mintát. Amennyiben a tervben szereplő célkitűzés nem teljesíthető, akkor azt a következő hónapra viszik át, vagy egy másik megyei kormányhivatalhoz rendelik.

A NÉBIH arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy az élelmiszer- és takarmánymintákat a piacon szerezték be, állat-egészségügyi határállomásokon nem vettek mintát. Takarmányból állat-egészségügyi határállomáson legutóbb 2008-ban vettek mintát. Az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság állítása szerint az állat-egészségügyi határállomás takarmányokra vonatkozó mintavételi terve az ellenőrzés időpontjában kidolgozás alatt állt.

A mintákat elemzés céljából az élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló nemzeti referencialaboratóriumba küldik Budapestre. A mérési jegyzőkönyvet elküldik a mintavételt végző ellenőrnek, aki értelmezi az eredményeket, többek között meggyőződik arról, hogy az Unióban engedélyezték-e a vizsgálat során megállapított, genetikai módosítással járó eseményeket. Az ellenőrök ugyan kaptak útmutatást az eredmények értelmezéséhez, azonban ez az útmutatás nem határozza meg, hogy miként dönthető el, hogy egy genetikai módosítással járó eseményt, engedélyeztek-e vagy sem. Az ÉÁH-csoport által felkeresett ellenőrök elmondták, hogy az eredményeket összevetik az Egészség- és Fogyasztóügyi Főigazgatóság weboldalán közzétett, engedélyezett események felsorolásával.

A megyei kormányhivatalok ellenőreinek vizsgálniuk kell minden olyan esetet, amikor olyan géntechnológiával módosított szervezetek jelenlétét állapították meg, amelyeket a címkén nem tüntettek fel. A NÉBIH a GMO-k véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen jelenléte tekintetében 1,35%-os küszöbértéket határozott meg. Ez az érték az uniós jogszabályokban szereplő 0,9%-os

határértéken alapul, amelyet az analitikai bizonytalanság miatt további 0,45%-kal növeltek.

Élelmiszerek

A fenti 4.4. pontban részletesen ismertetettek szerint géntechnológiával módosított élelmiszeripari termékeket Magyarországra nem hoznak be. A NÉBIH jelentése szerint GMO-elemzés céljából 2010-ben – a rizs és rizstermékek kivételével – 356 élelmiszermintát vettek a piacon olyan termékekből, amelyek címkéjén nem szerepelt, hogy GMO-t tartalmaz. A minták 29%-a tartalmazott GMO-t (Roundup ready szóját). 2011-ben 354 mintát vettek és a minták 18%-a esetében állapították meg, hogy GMO-t (Roundup ready szóját és egy esetben MON 810-et) tartalmaz. A jelentés szerint a szennyezettség mértéke nem haladta meg az 1,35%-ot, így intézkedésre nem volt szükség.

Az Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Csongrád megyei egysége részletes tájékoztatást adott arról a vizsgálatról, amelyet azt követően folytattak le, miután a laboratóriumi elemzés megerősítette, hogy a sertéspástétom (húskonzerv) GMO-szennyezettségének mértéke 0,71%. Az ellenőr értékelt a feldolgozótól és a szállítótól kapott információkat, amelyek arra utaltak, hogy a GMO-k előfordulásának kizárása érdekében a szállítói lánc minden szakaszában megtették a szükséges intézkedéseket. A GMO jelenlétét végül véletlen előfordulásnak tekintették. Az ellenőr tájékoztatása szerint a központ úgy döntött, hogy a termék címkéjén fel kell tüntetni, hogy GMO-t tartalmaz, vagy a terméket ki kell vonni a forgalomból. Az ellenőr ugyanakkor elmondta, hogy nem lehet tudni, hogy milyen intézkedésre került sor, ugyanis nem találtak arra utaló bizonyítékot, hogy a termék forgalomban maradt volna a piacon, viszont a termék forgalomból történő kivonásáról vagy felcímkezéséről nem kértek megerősítést. Az ellenőr megerősítette, hogy ilyen esetre nincs egyértelmű iránymutatás.

Takarmányok

A NÉBIH jelentése szerint 2010-ben 81 olyan mintát vettek feldolgozóktól és csomagolóktól, amelyek címkéjén nem szerepelt, hogy a termék GMO-t tartalmaz. A minták 65%-a esetében állapították meg, hogy GMO-t tartalmaz, viszont a GMO-tartalom nem haladta meg az 1,35%-os küszöbértéket. 2011-ben 48 mintát vettek: a minták 47%-a esetében állapították meg, hogy GMO-t tartalmaz, viszont a GMO-tartalom ez esetben sem haladta meg az 1,35%-os küszöbértéket. Intézkedésre nem volt szükség, hiszen a termékekben talált GMO-k takarmányokban való felhasználása engedélyezett.

Következtetések

Az élelmiszerekben és takarmányokban előforduló GMO-kra vonatkozó uniós követelmények teljesítése érdekében elvégzik a szükséges vizsgálatokat, mintavételt és más ellenőrzéseket. Abban az esetben, ha GMO-kat találnak olyan élelmiszerben vagy takarmányban, amelyek címkéjén nem szerepel s GMO jelenléte, a követelményeknek megfelelően vizsgálatot indítanak annak megállapítására, hogy a GMO jelenléte véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen, ugyanakkor az 1,35%-os küszöbérték meghaladja az 1829/2003/EK rendelet 12. cikkének (2) bekezdésében és 24. cikkének (2) bekezdésében előírt határértéket.

5.2.5. A különleges behozatali követelmények ellenőrzése

Jogi követelmények

A Bizottság 2011/884/EU végrehajtási határozatának 3. cikke a Kínából származó rizs- és rizstermék-szállítmányokra vonatkozóan előzetes bejelentési kötelezettséget ír elő. A 4. cikk előírja azokat a behozatali feltételeket, amelyeknek minden szállítmánynak meg kell felelnie. Az 5. cikk előírja a tagállamok illetékes hatóságai által elvégzendő hatósági ellenőrzéseket, ideértve az okmányok ellenőrzését és a mintavételt.

Megállapítások

A NÉBIH tájékoztatása szerint Kínából származó rizst vagy rizsterméket nem hoznak be Magyarországra. Amerikai és kínai rizsből és rizstermékekből kiskereskedelmi szinten vettek mintát.

2010-ben tíz, 2011-ben pedig további 29 mintát vizsgáltak. Ezek közül egyik sem volt kínai rizs vagy rizstermék. A mintákban GMO-t nem találtak.

Az élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló nemzeti referencialaboratórium 2012-ben az ellenőrzés időpontjáig 37 rizs- és rizstermék-mintát vizsgált. A minták közül nyolc a piacon forgalomba hozott kínai rizstermék volt. A vizsgált minták egyikében sem találtak GMO-t.

Következtetések

Kínai rizsterméket nem hoznak be Magyarországra. A 2011/884/EU határozat követelményeinek való megfelelés biztosítása érdekében piaci ellenőrzéseket végeznek.

5.2.6. A vetőmagokban és szaporítóanyagokban előforduló GMO-k ellenőrzése

Jogi követelmények

Az 1830/2003/EK rendelet 4. cikke részletesen előírja a GMO-ból álló vagy azt tartalmazó termékek nyomonkövethetőségére és címkézésére vonatkozó követelményeket. A 9. cikk előírja, hogy a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy végrehajtsák a megfelelő vizsgálati és más ellenőrzési intézkedéseket, beleértve a szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket és vizsgálatokat, hogy biztosítsák e rendeletet előírásait.

A 2001/18/EK irányelv 21. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a GMO-k címkézésének és csomagolásának meg kell felelnie a hozzájárulás követelményeinek. A 21. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi, hogy azon hagyományos termékek esetében, amelyekben az engedélyezett GMO-k esetleges vagy technikailag elkerülhetetlen nyomai nem zárhatók ki, olyan alsó határértéket lehet megállapítani, amely alatt ezeket a termékeket nem kell címkézni. Ezeket a határértékeket kizárólag uniós intézkedésekkel lehet megállapítani.

Ugyanezen irányelv 4. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy a termékeként vagy termékekben megjelenő GMO(k) nem engedélyezett kibocsátása vagy forgalomba hozatala esetén az érintett tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy megtegye a szükséges intézkedéseket a kibocsátás vagy a forgalomba hozatal megszüntetése érdekében, szükség esetén korrekciós intézkedéseket kezdeményezzen, és tájékoztassa országát nyilvánosságát, a Bizottságot és a többi tagállamot.

Megállapítások

A NÉBIH állítása szerint géntechnológiával módosított vagy GMO-kkal szennyezett vetőmagot Magyarországon nem lehet forgalomba hozni, valamint köztermesztésbe bocsátani.

A megyei kormányhivatalok növény-, talaj- és agrárkörnyezet-védelmi igazgatóságai végzik a minősítési eljárás részét képező és az ISTA-minősítéshez is szükséges szántóföldi vizsgálatokat és a vetőmagokból történő mintavételt. Elvégzik továbbá a GMO-kra vonatkozó tilalom betartásának biztosítására szolgáló ellenőrzéseket. A GMO-vizsgálatokhoz szükséges mintákat a piacon forgalomba hozott vetőmagokból, valamint a csomagolás, illetve az ültetés során lehet venni.

A NÉBIH arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy GMO jelenlétének vizsgálata céljából 2010-ben 41 kukoricavetőmag-tételből vettek mintát. Négy tétel esetében állapítottak meg GMO-szennyezettséget; mind a négy tétel Dél-Amerikából származott.

Ezen megállapítások eredményeként alapos GMO-mintavételi programot indítottak: 2011. augusztus 31-ig további 535 vetőmagtételből vettek mintát. 15 mintában találtak GMO-t (10

kukorica- és 5 szójamintában). A szóban forgó vetőmagok Chiléből, Romániából, Szlovéniából és Kanadából származtak. A szennyezett tételeket, valamint a hozzávetőleg 5 000 hektárnyi olyan növényt – amelyet ugyanebből a vetőmagtételből származó vetőmagokból ültettek – megsemmisítették.

2011 végéig 740 mintát vizsgáltak, amelyek 3,78%-a esetében állapítottak meg szennyezettséget. A mintákban talált GMO-k mennyisége nem haladta meg a 0,1%-ot.

A Vidékfejlesztési Minisztérium állítása szerint annak érdekében, hogy a vetőmag GMO-szennyezettségét az ültetés előtt nagyobb biztonsággal meg lehessen állapítani, a szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló nemzeti jogszabályt (48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet) 2011 áprilisában módosították. A 16/2011. (III. 2.) VM rendelet bevezette a kukorica, szója, olajrepe és len vetőmag 2 kg-ot meghaladó mennyiségben történő behozatalára vonatkozó szabályokat. Ezek többek között az alábbiak:

- a Magyarországon előállított vetőmagok esetén a vetőmag-előállító köteles gondoskodni arról, hogy a vetőmag GMO-szennyezettségtől mentes legyen;
- amennyiben a vetőmagot nem Magyarország területén állították elő, a vetőmag behozatalát előzetesen be kell jelenteni;
- minden egyes vetőmagtétel esetében mérési jegyzőkönyvet kell benyújtani, amely igazolja a vetőmag GMO-mentességét. Harmadik országokból származó vetőmagok esetében a vizsgálatot magyarországi hatósági laboratóriumban kell elvégezni. Az Európai Unióból származó vetőmagok esetében a vizsgálatot akkreditált laboratóriumban kell elvégezni.

A rendelet bevezette a géntechnológiával módosított szervezettel szennyezett vetőmagok birtokosaira vonatkozó kötelezettségeket is, amelyek többek között a következők: a szennyezett vetőmagok birtokosai kötelesek a Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóságot (a korábbi Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalt) haladéktalanul értesíteni, a szennyezett vetőmagot elkülöníteni, továbbá a szennyezés tényéről nyomon követhető módon értesíteni a forgalmazói láncban előtte, illetve utána következő feleket.

A rendelet felhatalmazza a Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóságot arra, hogy elrendelje a szennyezett vetőmagtételek, illetve az azokból termesztett növények zárolását és megsemmisítését. A megsemmisítést a vetőmagbirtokos költségére az igazgatóság végzi.

A rendeletet 2012-ben módosították többek között annak érdekében, hogy bevezessék a kockázatértékelés alapján történő mintavételt, amely szerint nem magyar vetőmagtételek esetén 10%-os, magyar vetőmagtételek esetén 5%-os mintavételi arányt kell alkalmazni. Az ÉÁH-csoport találkozott az egyik megyei kormányhivatal növény-, talaj- és agrárkörnyezet-védelmi igazgatóságának ellenőreivel, akik kifejtették, hogy a Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság központilag határozza meg, hogy mely nem magyar vetőmagtételekből kell mintát venni. Magyar eredetű vetőmagtételek esetében az egyes régiókban minősítésre kerülő minden huszadik vetőmagtételből vesznek mintát.

A nem magyar vetőmagok esetében az importőrnek szintén lehetősége van arra, hogy akkreditált laboratóriumtól származó mérési jegyzőkönyv helyett GMO-mentességre vonatkozó (a rendelet 6. számú mellékletében szereplő) nyilatkozatot nyújtson be.

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy 2012 szeptemberét megelőzően az importőrök a behozatalt nem minden esetben jelentették be előzetesen és a 6. számú mellékletben szereplő nyilatkozatot sem nyújtották be rendszeresen, illetve azt nem megfelelő formátumban tették. Állításuk szerint a 6. számú mellékletben szereplő nyilatkozatot az abban foglalt nyilatkozat jellege miatt nem tudták benyújtani. Ennek eredményeként a 2012 szeptemberét megelőző behozatalokra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre megbízható adatok.

Attól az időponttól kezdődően viszont összesen 20 921 tonna vetőmagot hoztak be Magyarországra.

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság tájékoztatása szerint a mintavételt a bejelentéstől származó 5 napon belül el kell végezni és az elemzés eredményeinek 30 napon belül rendelkezésre kell állniuk. A vetőmagtételket az elemzés eredményeinek megérkezéséig tilos forgalomba hozni. A Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium, és adott esetben a NÉBIH Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóságának laboratóriuma által elvégzett vizsgálatok eredményeit a megyei kormányhivatal mintavételt végző ellenőréhez küldik. A szükséges intézkedéseket az ellenőr határozza meg.

A 2. táblázat származás szerinti bontásban mutatja be a GMO-k előfordulásának kimutatására szolgáló, 2011-ben és 2012-ben elvégzett elemzésekkel érintett tételek számát.

2. táblázat: 2011–2012-ben az alábbi vetőmagtételken végeztek GMO-vizsgálatot

Származási ország:	HU		EU		Harmadik országok		Ismeretlen származású	
	Összesen:	+	Összesen:	+	Összesen:	+	Összesen:	+
2011	106	0	213	8	264	20	157	0
2012 (június 30-ig)	224	0	277	13	65	4	292	1
Összesen:	330	0	490	21	329	24	449	1

A vizsgált vetőmagtételben kimutatott GMO-eseményekre vonatkozó adatokat az alábbi 3. táblázat ismerteti:

3. táblázat: 2011–2012-ben (június 30-ig) kimutatott GMO-események a vetőmagok származása szerinti bontásban

GMO-esemény	2011			2012 (júniusig)		
	HU	EU	Harmadik országok	HU	EU	Harmadik országok
Mon 810	0	7	4	0	7	1
NK 603	0	0	10	0	2	0
Mon 88017	0	0	0	0	2	1
GA 21 és Mon 810	0	0	0	0	1	0
Roundup Ready	0	0	5	0	0	0
TC 1507	0	0	0	0	0	0
Azonosítatlan	1	0	0	0	1	2

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság tájékoztatása szerint a fenti 2. táblázatban szereplő 46 GMO-val szennyezett vetőmagtételből (+) 34 tételt megsemmisítettek és 7 tételt hatósági ellenőrzés mellett más uniós tagállamba szállítottak. A fennmaradó 5 kukoricatétel még raktáron

van.

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság arról tájékoztatta az ÉÁH-csoportot, hogy a megyei kormányhivatalok az esetleges hamisítások kiderítése érdekében a vetéskor vesznek mintát. A mintákat a nyitott zsákokból és a vetőgépekből veszik. 2012-ben laboratóriumi vizsgálat céljából összesen 74 mintát vettek.

A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság részletesen ismertetett egy olyan esetet, amikor a vetés során vett mintában állapítottak meg GMO-szennyeződést. Békés megyében vettek mintát egy Montoni fajtájú hibrid kukoricatételből. A mintavétel 2012. május 10-én történt. Az eredeti mintában GMO-szennyeződésre utaló nyomokat találtak; ezt követően megvizsgálták a minősítés céljából vett ellenőrző mintát és abban is találtak GMO-t.

A vetőmagot szállító vállalat rendelkezésre bocsátotta a vásárlók jegyzékét és azoknak a helyeknek a felsorolását, ahova a szóban forgó vetőmagokat ültették. A NÉBIH hivatalosan értesítette a tulajdonosokat, hogy a vetőmagok és az azokból származó termények GMO-val szennyezettek. A növényállományból nem vettek mintát. A NÉBIH állítása szerint a termelők kérhetik, hogy a növényekből vegyenek mintát, ezt azonban nem kérték. A növényeket boronálással vagy a hajtások összezúzásával meg kellett semmisíteni, ugyanakkor kérésre a növények virágzása előtt a silózást is engedélyezték. A megyei kormányhivatalok ellenőrei helyszíni ellenőrzéseket végeztek, hogy meggyőződjenek arról, hogy a megsemmisítést elvégezték. A Vidékfejlesztési Minisztérium a megsemmisítést követően kártalanította az érintett termelőket, a kormány pedig a vetőmagtétel beszállítóitól kívánja a kártalanítás összegét beszedni.

Következtetések

A hatósági ellenőrzéseket kockázati alapon végzik annak érdekében, hogy elkerüljék a GMO-k előfordulását a géntechnológiával nem módosított vetőmagokban. A GMO-k véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen jelenléte tekintetében nem állapítottak meg határértéket.

5.2.7. A hatósági ellenőrzések rangsorolása

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 3. cikke megköveteli, hogy a kockázatok alapján és megfelelő gyakorisággal biztosítsák a hatósági ellenőrzések elvégzését, figyelembe véve a) a meghatározott kockázatokat; b) az egyes takarmány- vagy élelmiszer-ipari vállalkozóknak a szabályok betartására vonatkozó korábbi nyilvántartásait; c) a már elvégzett bármely, saját ellenőrzés megbízhatóságát; és d) bármely információt, amely be nem tartást jelezhet. Ezen kritériumok egy részét a Bizottság 2004/787/EK ajánlásának I. fejezete is tartalmazza, amely az 1830/2003/EK rendelet előírásainak betartása érdekében végzett ellenőrzésekkel foglalkozik.

Megállapítások

A NÉBIH Rendszerszervezési és Felügyeleti Igazgatósága (REFI) koordinálja a létesítmények ellenőrzési tervét, valamint az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó nyomonkövetési programokat. Az ellenőrzéseket kockázatértékelés alapján végzik, amely az alábbi tényezőket foglalja magában:

- a létesítmények alapvető kategóriákba sorolása:
  - a létesítmény általános típusa,
- különböző kockázati tényezők:
  - méret, kapacitás, termelési adatok, szankciók, stb.

- a korábbi ellenőrzések eredményei:
  - az ellenőrző listák eredményei (figyelembe véve a veszélyeket és a kitettséget)
- a legutóbbi ellenőrzés óta eltelt idő

A fenti tényezők alapján minden egyes létesítményhez egy kockázati értéket rendelnek, amelyet felhasználnak a prioritási lista összeállításához. A küszöbértéket a rendelkezésre álló erőforrások alapján évente határozzák meg és minden küszöbérték feletti létesítményt ellenőriznek.

A fenti 5.2.4. pontban leírtak szerint – kockázatértékelés alapján – GMO-vizsgálat céljából a nem Magyarországról származó vetőmagtételek 10%-ából és a Magyarországról származó vetőmagtételek 5%-ából vesznek mintát. A Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság tájékoztatása szerint a nem Magyarországról származó vetőmagtételeket illetően elsősorban olyan országokból származó vetőmagtételekből vesznek mintát, amelyek esetében korábban GMO-szennyezettséget állapítottak meg, pl. Románia, Argentína és Chile.

Következtetések

A GMO-kra vonatkozó hatósági ellenőrzéseket rendszeresen végrehajtják és azokat az uniós jogszabályoknak megfelelően kockázati alapon végzik.

5.2.8. Mintavétel

Jogi követelmények

Az 1830/2003/EK rendelet 9. cikke alapján a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy e rendelet betartása érdekében végrehajtsák a megfelelő vizsgálati és más ellenőrzési intézkedéseket, beleértve a szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket és vizsgálatokat.

A Bizottság 2004/787/EK ajánlása technikai útmutatásokat biztosít a géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított anyagok mintavételére és kimutatására vonatkozóan. A 882/2004/EK rendelet 11. cikke a mintavételre és az elemzésre vonatkozó követelményeket ír elő.

A 152/2009/EK rendelet a takarmányok hatósági ellenőrzésekor alkalmazandó mintavételi és elemzési módszereket határozza meg.

A 619/2011/EK rendelet az EU-ban alkalmazott mintavételi és vizsgálati módszereket hangolja össze többek között az olyan, géntechnológiával módosított takarmányok tekintetében, amelyek forgalmazása egy Unión kívüli országban engedélyezett, érvényes engedélyezési kérelemmel rendelkeznek és az engedélyezési eljárás több mint 3 hónapja függőben van, vagy az 1829/2003/EK rendelet alapján kiadott engedélyük lejárt. A GM-anyagok laboratóriumi kimutatása tekintetében a minimálisan megkövetelt teljesítményszintet 0,1%-ban állapították meg.

Megállapítások

Az ÉÁH-csoport megfigyelése szerint élelmiszerből vagy takarmányból nem vettek mintát. A NÉBIH állítása szerint az ilyen termékek esetében alkalmazott mintavételi eljárások megegyeznek a fent hivatkozott uniós jogszabályokban részletesen leírt eljárásokkal.

Az ÉÁH-csoport ellenőrizte az egyik feldolgozó- és csomagoló létesítményben végzett vetőmag-mintavételt. A mintavételt – a vonatkozó ISTA-szabványnak megfelelően – automatikus mintavevővel végezték. Amennyiben az automatikus mintavevő nem működik, kézzel is lehet mintát venni. Az összegyűjtött mintákat – a szabványos ISTA-eljárással összhangban – 1 kg-os egyenlő tételekre osztották. Három mintát minősítési célokra vettek, amelyek közül egyet a feldolgozó megtartott, egy mintát csírázóképeség- és fajtavizsgálat céljából elküldtek a vetőmagvizsgáló laboratóriumba és egy minta a hatóságnál maradt. A negyedik 1 kg-os mintát arra

az esetre vették, ha GMO-vizsgálatra lenne szükség. GM-célokra nem vettek ellenőrzési vagy további mintát.

Következtetések

A GMO-vizsgálat céljából történő mintavételt az uniós jogszabályoknak megfelelően, vetőmagok esetében pedig az ISTA-szabvánnyal összhangban végzik.

5.2.9. Laboratóriumi teljesítmény

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 12. cikke előírja, hogy az illetékes hatóságok csak olyan laboratóriumokat jelölhetnek ki, amelyeket a következő európai szabványokat alkalmazzák, valamint minősítésük és akkreditálásuk ezekkel összhangban történt: EN ISO/IEC 17025 és EN ISO/IEC 17011. A rendelet 33. cikke elrendeli, hogy a tagállamok gondoskodjanak egy vagy több nemzeti referencialaboratórium kijelöléséről minden egyes közösségi referencialaboratóriumhoz, és meghatározza a nemzeti referencialaboratóriumok feladatait.

A 2004/787/EK ajánlás V. fejezetének 2. pontja – az 1830/2003/EK rendeletnek való megfelelés biztosítása érdekében – iránymutatást biztosít a GMO-k kimutatását végző laboratóriumok számára.

Megállapítások

Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium

A GMO-k jelenlétének kimutatása céljából a Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium vizsgálja a kukorica és olajrepcze vetőmagok mintáit. A laboratórium vetőmagminősítési célokból számos más vetőmagfajtán és -változaton is végez különböző vizsgálatokat (csírázóképeség, tisztaság, nedvességtartalom, minősítés utáni ellenőrzés).

A laboratóriumot az ISO 17025:2005 szabvány szerint akkreditálták. A CaMV 35S promoter mennyiségi meghatározása az egyetlen olyan szűrési módszer, amely az akkreditációban szerepel. A laboratórium nem tagja a GMO-Laboratóriumok Európai Hálózatának (ENGL).

A laboratórium részt vett viszont – többek között az ISTA által szervezett – jártassági vizsgálati programokon. Utoljára azonban 2009-ben vett részt olyan programon, amely a kukoricában előforduló GM-anyagok kimutatására szolgáló mennyiségi vizsgálatokkal foglalkozott. A NÉBIH megerősítette, hogy folyamatban van a laboratórium akkreditációjának kibővítése a következő területekre: NOS terminátor kimutatása hagyományos PCR-rel és 35S promoter/NOS terminátor, 35S promoter/CaMV specifikus szekvencia, NOS terminátor/*Agrobacterium tumefaciens* specifikus szekvencia, 34S promoter/FMV és növényi fajspecifikus gén/IPC duplex kimutatása valós idejű (real-time) PCR-rel.

Vetőmagvizsgálatra nem jelöltek ki nemzeti referencialaboratóriumot. Amennyiben egy mintáról megállapítják, hogy 35S promotert tartalmaz, azt további vizsgálat céljából az élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló nemzeti referencialaboratóriumba küldik (lásd lentebb).

A laboratóriumot az elvégzett vizsgálatok típusa szerint négy szektorra osztották. A GM-vetőmagvizsgálat a faj- és fajtatisztasági vizsgálatokkal együtt a „genetikai tisztaság” szektorához tartozik.

Az eredmények minőségének biztosítására szolgáló intézkedéseket mind az ISTA, mind az ISO 17025 szabvány szerinti akkreditálásra vonatkozó szabályoknak megfelelően megteszik. Az ÉÁH-csoport megjegyezte, hogy a laboratórium a vetőmagokon végzett GM-vizsgálatokhoz megfelelő létesítményekkel és berendezésekkel rendelkezik. A négy fizikailag elkülönített terület és a

szükséges eszközök (pl. pipetták) különleges feladatok elvégzésére szolgálnak, úgymint őrlés, DNS extrakció, PCR mesterkeverék elkészítése, PCR és elektroforézis.

A következő területeken kisebb hiányosságokat állapítottak meg: őrlőhelyiség (ajtó hiánya, cipővédők, hajvédők és laboratóriumi köpenyek hiánya), mesterkeveréket előkészítő helyiség (DNS extraktumok tárolása), PCR és elektroforézis helyiség (mesterkeverékek és primerek tárolása). Az ÉÁH-csoport megjegyezte továbbá, hogy az érzékelési határértéket nem határozták meg.

Élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló nemzeti referencialaboratórium

Az élelmiszerek tekintetében a NÉBIH Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóságának laboratóriumát, takarmányok tekintetében pedig a Takarmányvizsgáló Nemzeti Referencia Laboratóriumot jelölték ki nemzeti referencialaboratóriumnak. A Takarmányvizsgáló Nemzeti Referencia Laboratórium 2012 áprilisa óta nem működik nemzeti referencialaboratóriumként, feladatait ebben a vonatkozásban teljes egészében a NÉBIH Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóságának laboratóriuma látja el.

2011 óta a NÉBIH feladata minden olyan minta elemzése is, amely esetében a Központi Vetőmagvizsgáló Laboratórium 35S promoter kimutatására szolgáló vizsgálata pozitív eredménnyel zárult. A két laboratórium közötti együttműködés megfelelő.

Az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatóság GMO-kkal foglalkozó nemzeti referencialaboratóriuma az ENGL tagja, és 2008 óta rendelkezik a magyar akkreditáló testület ISO 17025 szabvány szerinti tanúsításával. A laboratórium akkreditációját legutóbb 2011-ben ismételték meg.

Az akkreditálás alkalmazási köre rögzített és a következő területeket foglalja magában: minőségi meghatározási módszerek CaMVp35S, T-nos és CaMV kimutatására, valamint mennyiségi módszerek kukorica (MON810, Bt11, MON 863, TC 1507, GA21, T25, DAS-59122, MIR604, MON 88017), szója (Roundup Ready-soy, MON 89788, A2704-12), rizs (LLRice62, LLRice601, Bt63), lenmag (FP967) és burgonya (EH92-527-1) vizsgálatára, valós idejű PCR technológiával. Ezeket a módszereket élelmiszerekben, takarmányokban és vetőmagokban előforduló GMO-k vizsgálatára alkalmazzák.

Számos egyéb módszert is alkalmaznak, például a P34S szűrési módszert és eseményspecifikus kvantitatív módszereket kukorica (Bt176, 3272, MON 89034, MON 87460) és olajrepcse vetőmagok (Topas 19/2, T45, Rf2, Rf1, Ms1, GT/RT 73, RF3, Ms8) vizsgálatára, ezekre azonban az akkreditálás nem terjed ki. A laboratórium kínai rizstermékeket is vizsgál, azonban ezek a módszerek sem tartoznak az akkreditálás alkalmazási köre alá.

Az érzékelési határértékeket minden módszer esetében meghatározták: élelmiszerekben és takarmányokban a nem megengedett események tekintetében a 619/2011 irányelv szerint az érzékelési határérték 0,01%.

A módszerek leírását, a munkafolyamatokat és a munkalapokat (pl. a mesterkeverékek összeállítására vonatkozó útmutatást), valamint a laboratóriumi munka nyilvántartását egy dokumentum-ellenőrzési rendszer tartalmazza. A laboratórium által az egyes vizsgálati lépésekről készített technikai feljegyzéseket vissza lehetett vezetni az adott mintához és az ÉÁH-csoport meg tudta állapítani, hogy az egyes tevékenységeket a személyzet mely tagja végezte, illetve mi volt a vizsgálathoz használt reagens tételszáma.

A vizsgálati eljárás különböző módszertani lépéseit a keresztszennyeződések elkerülése érdekében fizikailag elkülönített helyeken végzik. A legfontosabb berendezések karbantartására és ellenőrzésére szolgáló eljárásokat alkalmazzák.

A laboratórium olyan intézkedéseket alkalmaz továbbá, amelyekkel az eredményei minőségét

biztosítja. Részt vesz az EURL-GMFF, GemMA és az ENGL által szervezett jártassági vizsgálati programokon. Adott esetben az Etalonanyag- és Mérésügyi Intézet, illetve az American Oil Chemists' Society által hitelesített referenciaanyagokat használja.

A minőségellenőrzési adatok és eljárások tekintetében alkalmazza azokat az elfogadhatósági kritériumokat, amelyek akkor alkalmazandók, ha az adatok az előre meghatározott kritériumokon kívül esnek, és a kritériumok megfelelnek az EURL-GMFF ajánlásainak.

A laboratórium által készített vizsgálati jelentések nem tartalmazzak véleményt, és az eredményeket sem értelmezik.

Következtetések

A GMO-k kimutatása céljából vett hatósági minták elemzésével foglalkozó laboratóriumokat kijelölték és azokat az uniós jogszabályoknak megfelelően akkreditálták. Az élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló nemzeti referencialaboratórium által használt kimutatási módszerek egy része azonban nem tartozik az akkreditálás alkalmazási köréhez, ami nem felel meg a 882/2004/EK rendelet 12. cikkének.

5.2.10. Az ellenőrzési tevékenységek elvégzésének és jelentésének eljárásai

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 8. cikke előírja, hogy a hatósági ellenőrzéseket az illetékes hatóságok dokumentált eljárások szerint végezzék, amely eljárások információkat és utasításokat tartalmaznak a hatósági ellenőrzést végző személyzet számára.

A 9. cikk arról rendelkezik, hogy az illetékes hatóságoknak jelentéseket kell készíteniük az elvégzett hatósági ellenőrzésekről, amelyekben ki kell térniük a hatósági ellenőrzések céljára, az alkalmazott módszerekre, a kapott eredményekre és az érintett gazdasági szereplő által meghozott intézkedések leírására is.

Megállapítások

A megyei kormányhivatalok szintjén végzett ellenőrzéseket lefolytató személyzetet az illetékes hatóságok ellátták iránymutatással és technikai információkkal. Az 5.2.4. pontban említettek szerint nincs egyértelmű iránymutatás arra vonatkozóan, hogy a nem megfelelő élelmiszerek forgalomból történő kivonásának vagy címkézésének biztosítására milyen intézkedéseket kell tenni.

Az ellenőrzésekről szóló jelentéseket a kerületi és regionális szintű hivatalok személyzete állítja össze és küldi el havonta az illetékes hatóságoknak.

Következtetések

A hatósági ellenőrzések végrehajtására vonatkozó dokumentált eljárások működnek, ezek azonban nem tartalmazzak iránymutatást a nem megfelelő takarmányok esetében végrehajtandó korrekciós intézkedések biztosítására.

5.2.11. Az illetékes hatóságok közötti és az azokon belüli együttműködés

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 4. cikkének (3) bekezdése megköveteli az illetékes hatóságok közötti eredményes és hatékony koordinációt. A rendelet 4. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy ha egy illetékes hatóságon belül egynél több egység jogosult hatósági ellenőrzések végzésére, eredményes és hatékony koordinációt és együttműködést kell biztosítani a különböző egységek között.

Megállapítások

A Vidékfejlesztési Minisztérium Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága kivételével a jelenlegi ellenőrzésben érintett valamennyi illetékes hatóság a NÉBIH része. Az illetékes hatóságok rendszeresen tartanak értekezleteket, különösen az éves tervekkel kapcsolatban.

A NÉBIH tájékoztatása szerint amennyiben a szabályok be nem tartását állapítják meg, és ez más megyéket is érinthet, vagy országos kihatással lehet, úgy annak a kormányhivatalnak a feladata a többi kormányhivatal által végzendő nyomon követés koordinálása, amely a szabályok be nem tartását eredetileg megállapította. A NÉBIH koordinálja a válaszlépéseket abban az esetben, ha kettőnél több megyei kormányhivatal érintett az ügyben.

Következtetések

Az illetékes hatóságok közötti eredményes és hatékony koordinációt és együttműködést biztosító eljárások működnek.

5.2.12. Végrehajtási intézkedések

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 54. cikke megköveteli az illetékes hatóságtól, hogy amennyiben a szabályok be nem tartását állapítja meg, lépjen fel annak biztosítása érdekében, hogy a vállalkozó orvosolja a helyzetet.

A 882/2004/EK rendelet 55. cikke kimondja, hogy a tagállamok megállapítják az élelmiszer- és takarmányjog megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és minden szükséges intézkedést megtesznek ezek végrehajtásának biztosítására. Az előírt szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.

A 2001/18/EK irányelv 4. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy a termékeként vagy termékekben megjelenő GMO(k) nem engedélyezett kibocsátása vagy forgalomba hozatala esetén az érintett tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy megtegye a szükséges intézkedéseket a kibocsátás vagy a forgalomba hozatal megszüntetése érdekében, szükség esetén korrekciós intézkedéseket kezdeményezzen, és tájékoztassa országát nyilvánosságát, a Bizottságot és a többi tagállamot.

Ugyanezen irányelv 33. cikke előírja, hogy a tagállamoknak meg kell határozniuk az ezen irányelv szerint elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókat.

Az 1829/2003/EK rendelet 45. cikke és az 1830/2003/EK rendelet 11. cikke kimondja, hogy a tagállamoknak meg kell állapítaniuk az említett rendeletek megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és minden szükséges intézkedést meg kell tenniük ezek végrehajtásának biztosítására. Az előírt szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.

Megállapítások

A NÉBIH tájékoztatása szerint az adminisztratív intézkedésekre vonatkozó nemzeti jogszabályok biztosítják a szabálysértések esetén végrehajtandó intézkedésekhez szükséges jogalapot és meghatározzák a tisztviselők által végrehajtható intézkedések körét.

A fenti 5.2.4. és 5.2.6. pontokban részletesen leírtak szerint amennyiben a takarmányokban és a vetőmagokban nem megfelelést állapítanak meg, megteszik a szükséges intézkedéseket.

Az 5.2.4. pontban ismertetett nem megfelelő élelmiszer esetében az illetékes hatóságnak nem volt bizonyítéka arra, hogy a szükséges korrekciós intézkedéseket – címkézés vagy a forgalomból történő kivonás – megtették-e.

A fenti 5.2.6. pontban ismertetett nem megfelelő vetőmag esetében az illetékes hatóság helyszíni

ellenőrzést végzett annak érdekében, hogy meggyőződjön arról, hogy a korrekciós intézkedéseket megtették.

Következtetések

A szabályok be nem tartása esetén végrehajtandó intézkedések biztosítására szolgáló jogszabályok érvényben vannak. A vetőmagok esetében megteszik a helyzet orvoslásának biztosítására szolgáló intézkedéseket. Az élelmiszerek esetében a hiányosságot követő intézkedés nem történt meg, ami nincs összhangban a 882/2004/EK rendelet 54. cikkével.

5.2.13. Felülvizsgálati eljárások és ellenőrzés

Jogi követelmények

A 882/2004/EK rendelet 4. cikke előírja, hogy az illetékes hatóságoknak belső auditokat kell végezniük vagy végeztethetnek külső auditokat is. Az ilyen auditokra független ellenőrzésnek kell vonatkozni, amelyet átlátható módon kell elvégezni. A 8. cikk kimondja, hogy a tagállamoknak rendelkezniük kell olyan eljárásokkal, amelyekkel felül lehet vizsgálni a hatósági ellenőrzések hatékonyságát, szükség esetén korrekciós intézkedéseket lehet hozni, adott esetben pedig frissíteni lehet a dokumentációt.

Megállapítások

A NÉBIH tájékoztatása szerint a hatósági ellenőrzések felülvizsgálatát valamennyi illetékes hatóság regionális szinten rendszeresen elvégzi. A belső ellenőrzések és auditok lefolytatása a megyei igazgatóságok vezetőinek a feladata, amely kiterjed többek között az ellenőrzési jelentések vizsgálatára és az ellenőrökkel közösen lefolytatott ellenőrzésekre. A lefolytatott ellenőrzések gyakoriságát és számát a megyei kormányhivatalok határozzák meg.

Következtetések

A hatósági ellenőrzések hatékonyságának felülvizsgálatára és ellenőrzésére szolgáló rendszer működik.

5.3. ÉLELMISZER- ÉS TAKARMÁNYBIZTONSÁGI RIASZTÁSI RENDSZER

Jogi követelmények

A 178/2002/EK rendelet 50 cikke előírja, hogy amennyiben valamelyik tagállam élelmiszerekből eredő, az emberi egészséget veszélyeztető, súlyos, közvetlen vagy közvetett kockázatról szerez tudomást, azt az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszeren (RASFF) keresztül haladéktalanul jelenti a Bizottságnak.

A Bizottság 16/2011/EU rendelete megállapítja az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerre vonatkozó végrehajtási intézkedéseket.

Megállapítások

A NÉBIH Élelmiszerbiztonsági Kockázatértékelési Igazgatósága az RASFF-rendszer nemzeti kapcsolattartó pontjaként működik.

Bizonyítékkal szolgáltak az ÉÁH-csoport számára arra vonatkozóan, hogy miután az RASFF-rendszerben riasztás érkezett egy másik tagállamban talált, géntechnológiával módosított lenmagot tartalmazó takarmányt illetően, megtették a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy nyomon kövessék a szennyeződést és az érintett anyagokat kivonják a forgalomból.

Következtetések

Magyarországon működik az RASFF-rendszer.

6. ÁLTALÁNOS KÖVETKEZTETÉSEK

Átfogó hatósági rendszer működik az élelmiszerekben, takarmányokban és szaporítóanyagokban található, géntechnológiával módosított szervezetek és azok környezetbe történő kibocsátásának ellenőrzésére. Kisebb hiányosságokat állapítottak azonban meg az ellenőrzések lefolytatása, a géntechnológiával módosított szervezetek élelmiszerekben és takarmányokban való véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen jelenlétének küszöbértéke és a hatósági laboratóriumok teljesítménye tekintetében.

7. ZÁRÓ ÉRTEKEZLET

2012. december 5-én az illetékes hatóságok képviselőivel együtt záró értekezletre került sor, amelyen az ÉÁH-csoport előterjesztette az ellenőrzés legfontosabb megállapításait és előzetes következtetéseit. Az illetékes hatóságok képviselői néhány helyesbítés megtétele és néhány kérdés tisztázása után a megállapításokat és következtetéseket előzetesen elfogadták.

8. AJÁNLÁSOK

A magyar illetékes hatóságoknak biztosítaniuk kell a következőket:

Szám	Ajánlás
1.	A géntechnológiával módosított szervezetek élelmiszerekben és takarmányokban való véletlen vagy technikailag elkerülhetetlen jelenlétének küszöbértéke ne haladja meg az 1829/2003/EK rendelet 12. cikkének (2) és 24. cikkének (2) bekezdésében megállapított 0,9%-os szintet.
2.	A hatósági mintákat vizsgáló laboratóriumok – a 882/2004/EK rendelet 12. cikkének előírása szerint – olyan módszereket alkalmazzanak, amelyekre az akkreditálásuk kiterjed.
3.	Az illetékes hatóságok a 882/2004/EK rendelet 54. cikkében előírtak szerint – amennyiben az élelmiszereket illetően a szabályok be nem tartását állapítják meg – tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a vállalkozó orvosolja a helyzetet.
4.	Az ellenőrök számára összeállított dokumentált eljárások a 882/2004/EK rendelet 8. cikkében előírtak szerint iránymutatást tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy nem megfelelő élelmiszerek esetén milyen korrekciós intézkedéseket kell tenni.

Az illetékes hatóságnak az ajánlásokra adott válasza az alábbi címen érhető el:

http://ec.europa.eu/food/fvo/rep_details_en.cfm?rep_inspection_ref=2012-6303

Felkérték a magyar központi illetékes hatóságot arra, hogy nyújtsa be a fenti ajánlásokkal foglalkozó cselekvési tervet. A cselekvési tervnek tartalmaznia kell a megtett és tervezett intézkedések részleteit, többek között teljesítésük határidejét. A cselekvési tervet e jelentés kézhezvételétől számított 25 munkanapon belül kell elküldeni a Bizottsághoz.

1. MELLÉKLET – JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

Jogszabályi hivatkozás	Hivatalos Lap	Cím
2001/18/EK irányelv	HL L 106., 2001.4.17., 1–39. o.	Az Európai Parlament és a Tanács 2001. március 12-i 2001/18/EK irányelve a géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról és a 90/220/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről
178/2002/EK rendelet	HL L 31., 2002.2.1., 1–24. o.	Az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendelete (2002. január 28.) az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról
1829/2003/EK rendelet	HL L 268., 2003.10.18., 1–23. o.	Az Európai Parlament és a Tanács 1829/2003/EK rendelete (2003. szeptember 22.) a géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról
1830/2003/EK rendelet	HL L 268., 2003.10.18., 24– 28. o.	Az Európai Parlament és a Tanács 1830/2003/EK rendelete (2003. szeptember 22.) a géntechnológiával módosított szervezetek nyomonkövethetőségéről és címkézéséről, és a géntechnológiával módosított szervezetekből előállított élelmiszer- és takarmánytermékek nyomonkövethetőségéről, valamint a 2001/18/EK irányelv módosításáról
152/2009/EK rendelet	HL L 54., 2009.2.26., 1–130. o.	A Bizottság 152/2009/EK rendelete (2009. január 27.) a takarmányok hatósági ellenőrzése során alkalmazott mintavételi és vizsgálati módszerek megállapításáról
16/2011/EK rendelet	HL L 6., 2011.1.11., 7–10. o.	A Bizottság 16/2011/EU rendelete (2011. január 10.) az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerre vonatkozó végrehajtási intézkedések megállapításáról

Jogszabályi hivatkozás	Hivatalos Lap	Cím
619/2011/EK rendelet	HL L 166., 2011.6.25., 9–15. o.	A Bizottság 619/2011/EU rendelete (2011. június 24.) a takarmányok hatósági ellenőrzése során alkalmazott mintavételi és vizsgálati módszereknek a géntechnológiával módosított anyagok – amelyek esetében az engedélyezési eljárás függőben van vagy amelyek esetében az engedély lejárt – jelenléte tekintetében történő megállapításáról
98/294/EK határozat	HL L 131., 1998.5.5., 32–33. o.	98/294/EK: A Bizottság 98/294/EK határozata a 90/220/EGK tanácsi irányelvnek megfelelően, a genetikailag módosított kukorica (<i>Zea mays</i> L. MON 810 vonal) forgalomba hozataláról
2011/884/EU határozat	HL L 343., 2011.12.23., 140– 148. o.	2011/884/EU: A Bizottság végrehajtási határozata (2011. december 22.) a Kínából származó rizstermékekben előforduló, nem engedélyezett, géntechnológiával módosított rizsre vonatkozó szükségintézkedésekről és a 2008/289/EK határozat hatályon kívül helyezéséről